

**Справа «Еуджентія Міхаеліду, Міхаель Тимвіос та Демадес проти Туреччини»
(Eugentia Michaelidou, Michael Tymvios and Demades v. Turkey 16163/90)**

У рішенні, ухваленому 31 липня 2003 року у справі *«Еуджентія Міхаеліду, Міхаель Тимвіос та Демадес проти Туреччини»*, Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції;
- скарги приватного підприємства «Еуджентія Міхаеліду» й п. М. Тимвіоса щодо порушення ст. 2 й ст. 3 Протоколу № 4 до Конвенції (свобода пересування та заборона вислання громадян відповідно) є неприйнятними, оскільки Туреччина не ратифікувала вказаний Протокол;
- не було необхідності вивчати скарги приватного підприємства «Еуджентія Міхаеліду» й п. М. Тимвіоса щодо можливого порушення ст. 14 Конвенції, взятої у поєднанні зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, чи на предмет можливого порушення ст. 1 Конвенції (зобов'язання поважати права людини), чи ст. 8 Конвенції (право на повагу до приватного життя);
- мало місце порушення ст. 8 Конвенції щодо п. Демадеса;
- не було необхідності вивчати скаргу п. Демадеса щодо можливого порушення ст. 13 Конвенції.
- питання про застосування ст. 41 Конвенції щодо компенсації моральної та матеріальної шкоди не було готовим для вирішення.

Суд призначив сплатити 8 480 євро п. Тимвіосу й 2 875 євро п. Демадесу у відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Першим заявником є приватна компанія, заснована відповідно до вимог законодавства Кіпру й зареєстрована 3 липня 1986 року в м. Нікосії. Другий заявник є за національністю греком-кіпріотом та громадянином Кіпру, народився 1948 року, проживає в м. Нікосії. Він є директором і основним акціонером приватної компанії, яка в даній справі фігурує як перший заявник.

У квітні 1988 року приватна компанія «Еуджентія Міхаеліду» придбала земельну ділянку розміром 51 га у селищі Тимву в північному районі м. Нікосії, котрий належить зараз до Турецької Республіки Північного Кіпру (надалі – ТРПК). 3 квітня 1996 року п. Тимвіос як фізична особа став єдиним власником цієї земельної ділянки.

П. Іоанніс Демадес є за національністю греком-кіпріотом та громадянином Кіпру, народився 1929 року й проживає в м. Нікосії.

Він стверджував, що був законним власником земельної ділянки, розташованої на морському узбережжі в районі Киренія, що знаходиться в північній частині Кіпру, та двоповерхового будинку, збудованого на цій ділянці. П. Демадес доводив, що згаданий будинок був технічно облаштованим для проживання й омебльованим і використовувався заявником не як дачний будинок, а як звичайне житло для щоденного проживання.

30 червня 2003 року парламент ТРПК ухвалив Закон «Про компенсацію втраченого нерухомого майна, розташованого на території ТРПК», котрий набув чинності того самого дня.

Зміст рішення Суду

Покликаючись на ст. 1, ст. 8 й ст. 14 Конвенції, а також на ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, ст. 2 й ст. 3 Протоколу № 4, приватна компанія «Еуджентія Міхаеліду» й п. М. Тимвіос стверджували, що турецька влада завадила їм у доступі до їхньої власності, що знаходилась у північній частині Кіпру, а відтак й у розпорядженні нею.

П. Демадес оскаржував дії збройних сил Туреччини, котрі унеможливили володіння й розпорядження його власністю, що знаходилась у північній частині Кіпру. На додачу п. Демадес стверджував, що існували докази того, що його будинок й надалі залишався в розпорядженні офіцерів й іншого військового персоналу турецької армії. Він заявляв про порушення ст. 8, ст. 13 Конвенції та ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Стосовно попереднього заперечення Уряду, котрий стверджував про відсутність у заявників статусу потерпілого в розумінні Конвенції, Суд зазначив, що протягом квітня 1988 року та квітня 1996 року приватна компанія «Юдження Мішелідоу» була законним власником відповідної земельної ділянки, а п. Тимвіос повністю контролював вказану компанію з моменту її заснування, тобто з 1986 року. 3 квітня 1996 року згадана власність перейшла у лише його виняткове розпорядження. З огляду на те, що приватна компанія «Юдження Мішелідоу» й п. Тимвіос були тісно взаємоз'язані між собою та у правах на відповідну земельну ділянку, Суд вирішив розглядати справу лише на предмет можливого порушення прав п. Тимвіоса. А сам п. Тимвіос цілком відповідав усім формальним вимогам, що передбачені у ст. 34 Конвенції і ставляться до особи, котра вважає себе потерпілою від порушення прав, закріплених у Конвенції.

П. Демадес і досі є законним власником відповідної земельної ділянки, а відтак не повинно виникати жодних сумнівів щодо його статусу як можливого потерпілого від порушення прав, передбачених у Конвенції.

Уряд також висловив заперечення стосовно невичерпання необхідних внутрішньодержавних засобів правового захисту, зокрема в тому, що заявники не звернулися по компенсацію моральної шкоди відповідно до Закону «Про компенсацію втраченого нерухомого майна, розташованого на території ТРПК». Суд, однак, відмовився взяти вказане заперечення до уваги, зазначивши, що воно не висувалося Урядом на стадії вирішення питання про прийнятність скарг до розгляду.

Вирішуючи дану справу, Суд не знайшов підстав відійти від своїх висновків, сформульованих у рішеннях у справах *«Лоїзиду проти Туреччини»** й *«Кіпр проти Туреччини»*.

Відтак Суд постановив, що в даній справі мали місце й продовжували тривати порушення державою прав заявників, передбачених ст. 1 Першого протоколу. Порушення виявлялись, зокрема, в тому, що заявникам було відмовлено у доступі, володінні, використанні й розпорядженні їхньою власністю, а також досі не було компенсовано шкоди, котру вони зазнали у зв'язку з цим.

Стосовно скарги п. Демадеса на порушення Туреччиною його права на повагу до житла Суд встановив, що будинок заявника, котрий знаходився у с. Киренія, був цілком технічно об'єднаним й обмежованим, а також звернув увагу на те, що п. Демадес разом зі своєю сім'єю раніше мешкали в ньому. Суд далі зазначив, що поняття «житло», котре вживається у ст. 8 Конвенції, було розгорнуто витлумачено ним у попередніх справах. Застосувавши, відтак, відповідне прецедентне право, Суд дійшов висновку, що будинок заявника цілком підпадає під ознаки «житла», котрі були сформульовані у попередніх прецедентних рішеннях Суду.

Суд також відзначив, що дана справа відрізнялась від справи *«Лоїзиду проти Туреччини»*, оскільки, на відміну від п. Лоїзиду, п. Демадес володів будинком, котрий був постійним, хоча й другим, його помешканням.

Зважаючи на те, що, починаючи з 1974 року, заявник не мав можливості користуватися своїм житлом, Суд вирішив застосувати до даної ситуації висновок, сформульований ним у справі *«Кіпр проти Туреччини»*, а саме положення про те, що цілковита відмова грекам-кіпріотам у повазі до їх житла, котре знаходилось в північній частині Кіпру, повинна кваліфікуватись як триваюче порушення ст. 8 Конвенції. Відтак Суд постановив, що мало місце порушення права п. Демадеса на повагу до його житла.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.